

PRILAGODITEV PRAVLJICE ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Ariela Abraham, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok in mag. prof. inkluzivne pedagogike,
Vrtec Jurček pri OŠ Gornji Petrovci, Vrtec Hodoš

Pomembno je, da poskušamo vsem otrokom s posebnimi potrebami zagotoviti prilagoditev literature. Prav zato je izrednega pomena, da začnemo aktivno delovati tudi na tem področju, vendar moramo veliko pozornosti seveda posvetiti tudi kakovosti. Prav zaradi tega sem se odločila v namene magistrskega dela izdelati prilagojeno pravljico za večino otrok s posebnimi potrebami. Tako sem za slepe otroke izdelala pravljico, ki vsebuje brajico, za slabovidne je povečan tisk pisave, za osebe z disleksijo je prilagojen nabor pisave, za gluhe in naglušne otroke pravljica vsebuje fotografije kretenj, prav tako pa je k pravljici dodan DVD medij, na katerem je video posnetek pravljice v slovenskem znakovnem jeziku. Za osebe z motnjami v duševnem razvoju je poskrbljeno z enostavnostjo besedila, osebe z govorno-jezikovnimi motnjami in nadarjeni otroci pa imajo v Navodilih za vzgojitelje, učitelje in starše (ki so priloga pravljici) delovne liste z utrjevalnimi nalogami in naloge za možnost nadgradnje pravljice.

Prilagoditev pravljice za otroke s posebnimi potrebami

Beseda inkluzija se čedalje bolj uveljavlja v šolstvu, saj je tudi bistvenega pomena za otroke s posebnimi potrebami. S pomočjo inkluzije imajo otroci s posebnimi potrebami možnost vključiti se v redne osnovne šole, seveda s pomočjo omogočenih specialnih pripomočkov, kot je denimo prilagoditev literature. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju iz leta 2011 je že podala mnenje o tem, da naj bi se oblikovale inkluzivne osnovne šole, za kar pa bi bilo potrebno postaviti temelje že v vrtcu. To pomeni, da bi se vrtci in šole morali ravnati po skupni kulturi in etiki, ki bi temeljila na pozitivnih odnosih in stališčih do različnih otrok, s čimer bi skušali zadovoljiti potrebe v izobraževanju. Zakonodaja naj bi upoštevala možnost vključevanja otrok s posebnimi potrebami v običajni izobraževalni sistem z drugimi sovrstniki; izjemoma bi bili izločeni le tisti otroci, ki ne morejo sodelovati v izobraževalnem procesu kljub dodatnim pripomočkom in prilagoditvam (Gloščnik 2012). Tudi Aksinja Kermauner (2016) navaja, da je za otroke s slepoto, slabovidnostjo ali okvaro vidne funkcije vsa svetovna in slovenska literatura sicer dostopna v brajici ali zvočni obliki v Knjižnici slepih in slabovidnih Slovenije, je pa manj tipnih slikanic za manjše otroke. Dosegljivi so za mladostnike z motnjami in

duševnem razvoju prevedli Tavčarjevo Visoško kroniko, Shakespearjevega Romea in Julijo ter zbirko sedmih zgodb. Za otroke z gluhoto, naglušnostjo ali okvaro funkcije sluha je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije izdala priredbe šestih pravljič, ki so opremljene s CD-ji (tolmač pripoveduje zgodbo v slovenskem znakovnem jeziku, prav tako pa so prisotne slikovne ponazoritve kretenj). Otroci z govorno-jezikovnimi motnjami pa se srečujejo s tem, da je mladinskih knjig vse več, vendar nastaja problem pri kakovosti le-teh.

Namen pravljič je, da otroke zabavajo, lahko se identificirajo z nastopajočimi liki, prav tako pa se pospešuje otrokov razvoj osebnosti. Pravljičice, kot pravi Bettelheim (2014), pomagajo otrokom razumeti, da se morajo v življenju soočiti z resnimi težavami in bivanjskimi stiskami, seznanjajo pa se tudi z dobrim in zlim, saj je to eden bistvenih moralnih problemov.

Kot je bilo že omenjeno, je pomembno, da poskušamo vsem otrokom s posebnimi potrebami zagotoviti

prilagoditev literature. Prav zato je izrednega pomena, da začnemo aktivno delovati tudi na tem področju, vendar moramo veliko pozornosti seveda posvetiti tudi kakovosti. Prav zaradi tega sem se odločila v namene magistrskega dela izdelati prilagojeno pravljico za večino otrok s posebnimi potrebami. Tako sem za slepe otroke izdelala pravljico, ki vsebuje brajico, za slabovidne je povečan tisk pisave, za osebe z disleksijo je prilagojen nabor pisave, za gluhe in naglušne otroke pravljica vsebuje fotografije kretenj, prav tako pa je k pravljici dodan DVD medij, na katerem je video posnetek pravljice v slovenskem znakovnem jeziku. Za osebe z motnjami v duševnem razvoju je poskrbljeno z enostavnostjo besedila, osebe z govorno-jezikovnimi motnjami in nadarjeni otroci pa imajo v Navodilih za vzgojitelje, učitelje in starše (ki so priloga pravljici) delovne liste z utrjevalnimi nalogami in naloge za možnost nadgradnje pravljice.

Pravljičice, kot pravi Bettelheim (2014), pomagajo otrokom razumeti, da se morajo v življenju soočiti z resnimi težavami in bivanjskimi stiskami, seznanjajo pa se tudi z dobrim in zlim, saj je to eden bistvenih moralnih problemov.

V začetni fazi izdelave sem najprej napisala samo pravljico z naslovom *Čudna ovčica Beba in njeni običajni pri-*

ateljji, pri kateri sem se osredotočila na pozitivne lastnosti posameznih skupin otrok s posebnimi potrebami. Tako sem pri vsaki skupini otrok s posebnimi potrebami omenila, kako je (glavni lik) ovčka Beba srečevala prijatelje, za katere je sprva mislila, da so čudni, na koncu pa je ugotovila, da je v bistvu čudna ona, drugi prijatelji pa so običajni, saj je običajno biti drugačen. Sledilo je šivanje oz. izdelovanje nastopajočih likov v pravljici. Ker sem hotela, da je vsak nastopajoči lik snemljiv, je bilo potrebno v vsako nastopajočo žival prilepiti magnet – s tem sem hotela doseči, da lahko tudi slepi in slabovidni vsak lik snamejo in ga tridimenzionalno otipajo.

Po končanih živalih je sledila izdelava ozadja, za katerega sem se prav tako odločila, da bo otipljivo, zato sem izbrala vezani les iz topola. Najprej sem narisala šablone, nato jih izrezala in ustrezno pobarvala z akrilnimi barvami, nato pa še s prozornim lak sprejem. Sledila je izdelava lesenih palic s pritrjenim magnetom, ki so namenjene temu, da lahko živali v pravljici snamemo in pritrdimo na palico, da služijo kot lutke za pou-

stvarjanje pravljice ali samo branje. Odločila sem se tudi, da bo pravljica vsebovala zvočno predvajanje prebranega besedila določene strani, zato sem dala izdelati napravo, ki je pripeta na desni strani pravljice.

Nato sem se posvetila snemanju in slikanju kretenj in slovenskem znakovnem jeziku. Ker pa sem želela poskrbeti za kakovost in ustreznost kretenj, je moje »prevedene« kretnje pregledal tudi prof. Matjaž Juhart (profesor predmeta Znakovni jezik na UP PEF Koper). Posnetek kretenj je posnet na DVD mediju in priložen prilagojeni pravljici na zadnji strani platnice. Po posnetku je sledilo še fotografiranje, saj so na posamezni strani pod besedilo vstavljeni tudi slike kretenj. Za pomoč pri tiskanju in izdelavi besedila v brajici pa sem se obrnila na Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor, kjer so z veseljem priskočili na pomoč.

K prilagojeni pravljici sem izdelala še Navodila za vzgojitelje, učitelje in starše, v katerih sem opisala, kako uporabljati pravljico in zakaj je ta prirejena po določenih korakih.

K prilagojeni pravljici sem izdelala še Navodila za vzgojitelje, učitelje in starše, v katerih sem opisala, kako uporabljati pravljico (poudarek je predvsem na tem, da ovčka Beba »potuje« po vsaki strani) in zakaj je ta prirejena po določenih korakih. Opisala

sem tudi posebnosti skupin otrok s posebnimi potrebami (le za tiste skupine, za katere sem posebej prilagodila pravljico) in dodala delovne liste za določene otroke s posebnimi potrebami in nadarjene. Ob koncu, ko je bila pravljica v pravi podobi, sem se še dogovorila za sestanek z določenimi otroki s posebnimi potrebami (na Centru IRIS – Zavodu za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, na OŠ IV Murska Sobota, na Centru za sluh in govor Maribor in na OŠ Gornji Petrovci), ki so pravljico pregledali in preverili ustreznost in kakovost moje prilagojene pravljice.

Ugotovila sem, da so vse funkcije in prilagoditve v moji pravljici zanimi-

Šablone in končni izdelki živali

ve tako za otroke s posebnimi potrebami kot za polnočutne in nadarjene otroke. Čeprav gluhi otroci ne slišijo, jim je bilo zanimivo čutiti vibracije ob pritisku na gumb za predvajanje zvočnega posnetka. Čeprav slepi ne vidijo, jim je zanimivo tipati ilustracije, ki sem jih prilagodila tako, da sem nastopajoče živali v pravljici sesila in jih nanjo neposredno pripela s pomočjo magnetov, tako da otroci lahko otipajo tridimenzionalne živali. Čeprav je bilo otrokom z motnjo v duševnem razvoju težko prebrati prebrano oz. slišano zgodbo, so jo hitro povezali z nastopajočimi živalmi in jo uredili v neko smiselno celoto. Čeprav otrokom z govorno-jezikovnimi motnjami branje predstavlja stisko, jim je bila moja pravljica zanimiva, saj so jo lahko dojeli s pomočjo poslušanja besedila na zvočnem predvajalniku. In čeprav naj nadarjeni

in polnočutni otroci pri prebiranju pravljice ne bi potrebovali vseh omenjenih prilagoditev, so se te izkazale kot izjemno dobrodošle, saj vključujejo več otrokovih čutil, s tem pa pravljica posledično postane toliko bolj zanimiva. Pri vseh srečanjih z otroki s posebnimi potrebami pa velja omeniti, da je bil njihov velik poudarek na palicah z magneti, s pomočjo katerih so lahko nastopajoče živali sami spremenili v lutke. Slednje so ne le na tiste z motnjo v duševnem razvoju, ampak na vse otroke vplivale zelo pozitivno, saj so z njimi lahko poustvarjali zgodbo ali pa se prosto igrali naprej. S pomočjo lutk so otroci skozi igro razvijali različne kognitivne procese. V projekt, v katerem sem izdelala omenjeno prilagojeno pravljico, je bilo vloženega veliko truda, ki se je poplačal z nasmehom otrok in pozitivnim vzdušjem ob pre-

biranju pravljice. Ker je projekt mogoče tudi nadgraditi, upam, da bodo moji argumenti med izdelavo in po njej komu v pomoč in mu služili kot izhodišče za še večji, boljši projekt.

Literatura

Bettelheim, Bruno (2014) *Rabe čudežnega: o pomenu pravljic*. Ljubljana: Studia humanitatis.

Globačnik, Bojana (2012) *Zgodnja obravnava*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kermauner, Aksinja (2016) Književnost za otroke in inkluzivna paradigma (ideologija). *Detinjstvo. Časopis o književnosti za decu*, let. 1: str. 78–88. Dostopno na http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/Detinjstvo/XLII_1/10/show_download?stdlang=ser_lat, 1. 7. 2016.

Ohišje za zvočno predvajanje

Prilagojena pravljica v končni obliki

Prilagojena pravljica – odprta